

Ludowa mądrość

Bibliografia:

- Źródło: Adam Mickiewicz, *Trzech Budrysów*, [w:] tegoż, *Wiersze*, oprac. Czesław Zgorzelski, Warszawa 1983, s. 259–261.

Ludowa mądrość

Wilno

Źródło: Michał Rouba, *Wilno, widok z Pohulanki*, 1935, drzeworyt barwny, domena publiczna.

Polecenie 1

Przeczytaj utwór Adama Mickiewicza pt. *Trzech Budrysów*.

” Adam Mickiewicz

Trzech Budrysów

BALLADA LITEWSKA

Stary [Budrys](#) trzech synów, tęgich jak sam Litwinów,
Na dziedziniec przyzywa i rzecze:
«Wyprowadźcie rumaki i narządźcie [kulbaki](#),
A wyostrzcie i groty, i miecze.

Bo mówiono mi w Wilnie, że otrąbią niemylnie
Trzy wyprawy na świata trzy strony:

[Olgierd](#) ruskie posady, [Skirgiełł Lachy](#) sąsiady,
A [ksiądz Kiejstut](#) napadnie [Teutony](#).

Wyście krzepcy i zdrowi, jedźcie służyć krajowi,
Niech litewskie prowadzą was bogi;
Tego roku nie jadę, lecz jadącym dam radę:
Trzej jesteście i macie trzy drogi.

Jeden z waszych biec musi za Olgierdem ku Rusi,
Ponad [Ilmen](#), pod mur Nowogrodu;
Tam sobole ogony i srebrzyste zasłony,
I u kupców tam [dziengi](#) jak lodu.

Niech zaciągnie się drugi w księdza Kiejstuta [cugi](#),
Niechaj tępi Krzyżaki psubraty;
Tam bursztynów jak piasku, sukna cudnego blasku
I kapłańskie w brylantach [ornaty](#).

Za Skirgiełłem niech trzeci poza Niemen przeleci;
Nędzne znajdzie tam sprzęty domowe,
Ale za to wybierze dobre szable, [puklerze](#)
I mnie stamtąd przywiezie synowę.

Bo nad wszystkich ziem branki milsze [Laszki](#) kochanki,
Wesolutkie jak młode koteczki,
Lice bielsze od mleka, z czarną rzęsą powieka,
Oczy błyszczą jak dwie gwiazdeczki.

Stamtąd ja przed półwiekiem, gdym był młodym człowiekiem,
Laszkę sobie przywiozłem za żonę;

A choć ona już w grobie, jeszcze dotąd ją sobie
Przypominam, gdy spojrzę w tę stronę».

Taką dawszy przestrogę, błogosławił na drogę;
Oni wsiedli, broń wzięli, pobiegli.
Idzie jesień i zima, synów nie ma i nie ma
Budrys myślał, że w boju polegli.

Po śnieżystej zamieci do wsi zbrojny mąż leci,
A pod [burką](#) wielkiego coś chowa.
«Ej, to kubeł, w tym kubie nowogrodzkie są ruble?»
– «Nie, mój ojczy, to Laszka synowa».

Po śnieżystej zamieci do wsi zbrojny mąż leci,
A pod burką wielkiego coś chowa.
«Pewnie z Niemiec, mój synu, wiesz kubie bursztynu?»
– «Nie, mój ojczy, to Laszka synowa».

Po śnieżystej zamieci do wsi jedzie mąż trzeci,
Burka pełna, zdobyczy tam wiele,
Lecz nim zdobycz pokazał, stary Budrys już kazał
Prosić gości na trzecie wesele.

Źródło: Adam Mickiewicz, *Trzech Budrysów*, [w:] tegoż, *Wiersze*, oprac. Czesław Żgorzelski, Warszawa 1983, s. 259–261.

Ćwiczenie 1

Wymień skarby, które przywieźli bohaterowie utworu *Trzech Budrysów* z dalekich wypraw.

Ćwiczenie 2

Wskaż wiek, w którym rozgrywają się wydarzenia opisane w utworze *Trzech Budrysów*.

☐ XIV wiek

☐ XVII wiek

☐ XIII wiek

☐ XVIII wiek

☐ XVI wiek

☐ XIX wiek

☐ XV wiek

Źródło: zpe.gov.pl, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Przedstaw tytułowych bohaterów wiersza *Trzech Budrysów*.

Ćwiczenie 4

Źródło: zpe.gov.pl, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

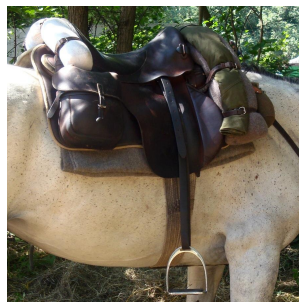
Zapoznaj się z treścią przypisów w utworze *Trzech Budrysów*, a następnie połącz poniższe ilustracje z odpowiednimi nazwami.

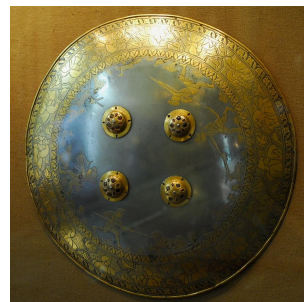
kulbaka

Teuton

dzienga

puklerz

Źródło: zpe.gov.pl, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Odszukaj w tekście *Trzech Budrysów* informacje na temat tego, dokąd i po co wysłał stary Budrys swoich synów.

Ćwiczenie 7

Rozstrzygnij, czy przywiezione przez synów skarby były zgodne z poleceniem ojca.

Ćwiczenie 8

Przyjrzyj się mapie przedstawiającej Polskę i Litwę w okresie panowania Władysława Jagiełły. Odszukaj na niej miejsca wspomniane w utworze Adama Mickiewicza *Trzech Budrysów*.

Polska i Litwa w okresie panowania Władysława Jagiełły

Źródło: Poznaniak, licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 9

Przedstaw, w jaki sposób stary Budrys zachwalał Laszki. Zacytuj odpowiedni fragment ballady.

Ćwiczenie 10

Wyjaśnij, skąd stary Budrys wiedział, co przywiózł trzeci syn, zanim ten pokazał swoją zdobycz.

Polecenie 2

Opowiedz własnymi słowami historię trzech synów starego Budrysa.

Ćwiczenie 11

Dobierz synonimy do podanych wyrazów.

rumak

krzepki

psubrat

przestroga

potężny

niegodziwiec

żrebię

bułanek

pouczenie

ostrzeżenie

zuchwalec

reprimenda

koń

kuc

zbir

zbój

umięśniony

wyrośnięty

wierzchowiec

łotrzyk

muskularny

dziarski

rada

upomnienie

Ćwiczenie 12

Uzupełnij tabelę podanymi poniżej objaśnieniami terminów oraz przykładami z utworu *Trzech Budrysów*.

Termin	Znaczenie	Przykład z utworu
podtytuł		
puenta		
archaizm		
porównanie		
epitet		

branki, lice

wyraz, który wyszedł z użycia

tekst podany pod tytułem czegoś, uzupełniający go o dodatkowe informacje

krótkie, często dowcipne, podsumowanie wypowiedzi lub utworu literackiego

Ballada litewska

Oczy błyszczą jak dwie gwiazdeczki.

srebrzyste zastony

wyraz określający rzeczownik, używany w celu podkreślenia jakiejś jego szczególnej cechy

*Lecz nim zdobyć pokazał, stary Budrys już kazał
Prosić gości na trzecie wesele.*

wskazuje na podobieństwo pewnych zjawisk lub przedmiotów

Ćwiczenie 13

Zaznacz szereg, w którym znajdują się wyłącznie wyrazy wartościujące pozytywnie.

- ☐ błyszczą, zdrowi, dobre, nędzne
- ☐ cudne, miłsze, wesolutkie, błogostawił
- ☐ polegli, tępić, psubraty, zamieć

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ważne!

W wierszu *Trzech Budrysów* występują **rymy wewnętrzne**. Rymujące się wyrazy są umiejscowione wewnątrz tego samego wersu, np. 'Wyście krzepcy i zdrowi, jedźcie służyć krajowi'.

Ćwiczenie 14

Wypisz z wiersza *Trzech Budrysów* przykłady rymów wewnętrznych.

Pamiętaj!

Rymy mogą być: dokładne,
jeśli ostatnie głoski są identyczne, np. miętowy – zdrowy;
niedokładne, kiedy tylko podobnie brzmią,
np. pozdrawiam – Wrocławia.

Źródło: a. nn., *Rodzaje rymów*, domena publiczna.

Ćwiczenie 15

Opisz świat wartości w utworze *Trzech Budrysów*. W tym celu zacytuj odpowiednie fragmenty tekstu zawierające informacje na temat ważnych dla bohaterów wartości i wyjaśnij w komentarzu, jak je rozumiesz.

Wartość

Komentarz

Źródło: zpe.gov.pl, licencja: CC BY 3.0.